Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Knud Arvesen

Damen med lampen

Ane Kirstine Arvesen

LOKALHISTORISK FORENING FOR SEJLFLOD KOMMUNE
NR. 28 2004

Knud Arvesen

Damen med lampen

Ane Kirstine Arvesen

1892 - 1923

LOKALHISTORISK FORENING FOR SEJLFLOD KOMMUNE
NR. 28 2004

ISBN 87-88754-21-9

Knud Arvesen:
DAMEN MED LAMPEN

Udgiver: Lokalhistorisk forening for Sejlflod kommune
Arkiv: Ågade 26, Gudumholm, 9280 Storvorde

Redaktionsudvalg:
Ebbe Nielsen, Verner Svinth og Rigmor Sørensen

Fotobearbejdning: Ane Nielsen
Layout og renskrivning: Verner Svinth

Ekspedition:
Lokalhistorisk forening, sekretæren
Junoparken 12, Mou, 9280 Storvorde
Tlf. 98 31 14 09
e-mail: vsvinth@post9.tele.dk

Forsiden: Ane Kirstine Arvesen ca. 1920 – 21
Foto: Photohaus Eppendorf

Forord

Jeg har gennem flere år puslet lidt med tanken om at skrive et lille eftermæle om min gamle faster, Ane Kirstine Arvesen, der døde i Tyskland i 1923. Hun havde en, efter min mening, ikke helt almindelig karriere for en bondepige fra Gudum på den tid. Og jeg vil absolut betegne hende som en af Gudums store døtre.

Knud Arvesen

TAK!

Lokalhistorisk forenings bestyrelse takker Knud Arvesen for hans store arbejde med dette hæfte, som vi er glade for at kunne udgive, og en stor tak for hans bidrag til udgivelsen.

Ane Kirstine Arvesen ca. 1915

Min ældste faster Ane Kirstine Nielsen (Arvesen) blev født den 17. aug. 1892 på gården "Jørgenstrup" i Gudum sogn, Fleskum herred i Himmerland. Hendes forældre var gårdforpagter Jens Marinus Nielsen (Arvesen) og hustru Johanne Marie Nielsen, født Christensen.
Kirstines forældre blev gift i St. Catharine kirke i Hjørring den 4. marts 1892. De to overtog efter giftermålet forpagtningen af "Jørgenstrup", der på dette tidspunkt var en fæstegård under grevskabet Lindenborg, men blev i 1909 købt fri af grevskabet som selvejergård af min farfar Jens Nielsen (Arvesen).
Godt fem måneder efter mine bedsteforældres giftermål, kom så min fars ældste søster Ane Kirstine til verden den 17. aug. 1892 og hun blev døbt i Gudum kirke 1. juledag den 25. dec. samme år.
Navneforvirringen med Nielsen / Arvesen, stammede tilbage til en fjern forfader, Arve Arvesen, der i første halvdel af 1700 tallet var udvandret fra Sverige til Vendsyssel, sandsynligvis i forbindelse med de daværende svenskekrige. Han var født ca. 1675, døde og blev begr. 11. dec. 1768 i Taars sogn. I en skifteforretning betegnes han bl.a. som "den gamle svenske."
Arve Arvesens søn hed Jens Arvesen, og hans søn igen Jens Jensen, og hans søn igen Niels Jensen. Alt sammen efter datidens navneskik, hvor børnene normalt tog efternavn efter faderens fornavn. Men det oprindelige Arvesen navn ses at hænge ved, som en parentes i adskillige bevarede dokumenter ned gennem generationerne. Min farfar og Ane Kirstines far, der var døbt Jens Marinus Nielsen, fik i 1905 rådet bod på dette.
Et navnebevis, dateret den 11. sept. 1905 og underskrevet af herredsfogeden i Fleskum herred, oplyser at: "Jens Marinus Nielsen, samt hans daværende 5 børn, Ane Kirstine Nielsen, Jenny Johanne Nielsen, Anna Nielsen, Niels Arvesen Nielsen og Christen Frost Nielsen gives herved bevis for, at de fremtidig med rette fører familienavnet Arvesen."
Der på "Jørgenstrup" voksede Ane Kirstine op som en stout og solid bondepige, sammen med en søskendeflok der efterhånden talte fem søstre og to brødre, hos et forældrepar med begge ben solidt plantet i den himmerlandske muld.
Men til trods for hendes sørgelige bortgang i sin bedste alder som 31 årig,

opnåede hun en skæbne og et levnedsløb, der på den tid sikkert ikke var mange almindelige bondepigers lod. Hun var intelligent, fremsynet, udadvendt og skuede fra sin pureste ungdom langt ud over hjemsognets grænser. En arv som hun sikkert havde fra sin mor.
Mens hendes far Jens Marinus var en hjemmeføding, der aldrig havde været udenfor sognets grænser, kom hendes mor Johanne Marie fra et mere åndeligt sted i Vendsyssel nær Hjørring. Man var der grebet af afholdsbevægelsen og man samledes om sanglege og højtlæsning af datidens digteres bøger.
For hende blev det en stor forandring, da hun flyttede til "Jørgenstrup". Man kaldte egnen her for de mørke sogne. Spritfabrikkerne lå i Aalborg og en flaske brændevin kostede 25 øre. Kom en mand på besøg, var den daglige servering en dram eller to, samt en tår øl. Men dette fik hun tildels afskaffet med tiden
Men trods slib og slæb i det daglige og lange sygdomsperioder, hvor hun ofte måtte holde sengen i længere tid, så glemte Johanne aldrig sin ungdoms lyst til oplysning og læsning. Man kunne dengang efter annonce i avisen, billigt købe forskellige forfatteres værker og Johanne købte disse, bl.a. Drackmann, Blicher og mange andre. Og der igennem blev, i særdeleshed Kirstine og min far Niels Arvesens lyst til læsning vakt, - en arv som min far ofte takkede hende for senere hen.
Kirstines skolegang startede i syv års alderen i Gudum skole. Det var hos lærer Peder Nielsen, der virkede i Gudum skole som enelærer i gennem 36 år fra 1890 til 1926, hvor han efter sin kones død tog sin afsked og boede i en lejlighed i Aalborg indtil han der døde i 1941 i en alder af 80 år.

Gudum skole var vel af vanlig standard for små landsbyskoler på den tid, med en store og bette klasse og syv års skolegang. En skole hvor de gængse regnearter blev lært til husbehov, samt dansk/skrivning. læsning, bibelhistorie, geografi og historie.
Efter hendes konfirmation i 1906, tegnede der sig en fremtid som for hovedparten af datidens unge landbopiger. Ud at tjene i huset på forskellige gårde for at lære madlavning og husgerning, for senere at finde sin hjertenskær i form af en gårdmandssøn af passende stand. Giftermål, hvor

efter fremtiden var afstukket. Men Kirstine ville det anderledes.
Fra sin tidligste ungdom havde hun været videbegærlig og søgt oplysninger. Hun havde gennem sin nedarvede læselyst bl.a. stiftet bekendtskab med den engelske sygeplejerske Florence Nightingale. Siden dette øjeblik var hendes fremtidige kald klart og hun var på det rene med, at hendes fremtidige gerning måtte ligge indenfor plejen af syge og svagtstillede. Et erhverv, der på dette tidspunkt endnu næppe havde trådt sine barnesko.
Florence Nightingale, der var født i 1820, opholdt sig i 1851 på en diakonskole i Tyskland. Under Krimkrigen blev hun i 1854 opfordret af det britiske krigsministerium til sammen med 38 unge kvinder at påtage sig plejen af de sårede britiske soldater i Skutari nær Istanbul. De sanitære forhold var elendige, men gennem en systematisk brug af renlighed, regelmæssighed, ro, rigtig kost og adspredelse lykkedes det for Florence Nightingale at øge overlevelsesraten ganske betydeligt, samtidig med at de sårede soldater hurtigere blev raske. Hun er af eftertiden blevet kendt i hele den civiliserede verden som "The Lady of the Lamp", fordi hun hver eneste aften gik stuegang med sin lampe.
Ved hjemkomsten havde man i England samlet økonomiske midler, så hun i 1860 kunne åbne "The Nightingale School for Nurses" ved St. Thomas hospitalet i London. Denne skole kørte efter et program, der stadig har indflydelse på nutidens sygepleje. Hendes begavelse,

Ane Kirstine Arvesen ca. 1906-07 i konfirmationsalderen

Gudum skole ca. år 1900.

01. Lærer Peder Nielsen. (1861 - 1941. Lærer i Gudum 1890 - 1926)
02. Petrea Nielsen. (1859 - 1926. Gift med lærer Peder Nielsen)
10. Chresten Toft.
11. Axel Nielsen. (Søn af lærer Nielsen)
12. Sigrid Nielsen. (Datter af lærer Nielsen. Døde på landevejen som vagabond)
16. ? (Datter af Marius Villadsen, Bødkersholm)
18. Ane Marie Sørensen. (Datter af landpost Søren Sørensen)
19. Karoline Sørensen. (Datter af landpost Søren Sørensen)
21. Anna Nielsen. (Datter af lærer Nielsen)
23. ? (Søster til Jens Jensen. "Brugs-Jens")
26. Anna Jensen. (Steddatter til Væver Anton Hansen. Anna druknede sig ca. 1922 i Hovedgrøften med et spædbarn, ang. smittet med gonorrhoe af manden)
27. Margrete Jensen. (Stedatter af væver Anton Hansen. Margrete gift med Sørinus Bloch)
28. Anne Marie. (Datter af "Høg-Maren" og ægtemanden. Han døde i 1908)
29. Magda Jensen. (Datter af præstegårdsforpagter Anton Jensen)
30. Anne Marie Adamsen. (Datter fra Hjulgården)
33. Kirstine Arvesen. (Datter af Jens Arvesen, Jørgenstrup. Døde 1923 i Tyskland)
35. Laurids Jensen. (Søn af præstegårdsforpagter Anton Jensen. Laurids byggede ca 1914 den første ejendom på højre side af vejen fra Gudum mod Tiendemarken af sten fra Kreb's nedrevne gård, der lå på det modsatte hjørne af brugsen i Gudum)
36. Kristian Jensen. (Søn af præstegårdsforpagter Anton Jensen)
37. Jens Jensen. (Søn af præstegårdsforpagter Anton Jensen)
De øvrige ukendte.

organisationstalent og personlige venskab med indflydelsesrige mænd gjorde, at hun fik betydelig indflydelse ikke alene på sygeplejeuddannelsen, men også forbedringer af det britiske sundhedsvæsen i sidste halvdel af 1800 tallet. Florence Nightingale anses med rette som den moderne sygeplejes stifter og hun blev Kirstines store forbillede.
Men endnu, som ung 15 årig nyudsprunget konfirmand, var hun endnu for ung til at drage ud i verden. De første ungdomsår blev tilbragt i hjemmet, hvor hun dels plejede sin svagelige mor og under hendes sengeleje tog sig af sine mindre søskende. Men i slutningen af 1910 kaldte den store verden, hvilket en anbefaling fra 1911 fortæller om.

Villa "Slesvig."
Aarhus den 8. april 1911.

Frk. Kirstine Arvesen har opholdt sig i vores hjem en tid som ung pige. Frk. Arvesen er en beskeden og dog meget intelligent ung pige, som vi selv, samt vores hustand satte stor pris på, for en stor del på grund af hendes altid elskværdige væsen.

Marie Juul Jensen

Året efter i 1912 var Kirstine nået til skelsår og alder for ansøgning og optagelse som sygeplejeelev på Aalborg Amts Sygehus til sit fremtidige kald som sygeplejerske. Dette krævede imidlertid gode udtalelser fra skole og sognets øvrige autoriteter, hvoraf følgende afskrifter fortæller om Kirstines kvaliteter.

Gudum skole den 22. aug. 1912.

Ane Kirstine Arvesen, Jørgenstrup, ønsker en anbefaling af undertegnede, der har været hendes lærer og kender hende nøje. Og jeg skal ud fra det kendskab jeg har til hende udtale, at hun er en særdeles velbegavet pige med en levende interesse for alt hvad der er godt, og hvis vandel og hele forhold, der absolut kun er godt at sige.
Hun har længe næret stor lyst til at få en gerning ved sygeplejen, og det er

min overbevisning, at hun vil være særdeles vel skikket til en sådan gerning, da hun foruden at være god, også er meget medfølende overfor andre menneskers lidelser og trang, som det har været hendes lyst at være med til at lindre.
Det er mig derfor en stor glæde, at jeg her kan få lej lighed til at anbefale hende på det bedste til den store gerning, som hun søger om at komme til at lære og tage del i.

Peder Nielsen Lærer.

Fleskum-Hornum herreders Provsti.

Da det er mig bekendt, at Ane Kirstine Arvesen, 20 år gammel, af Mellemgårdene i Gudum sogn, Fleskum herred, agter at tage uddannelse som sygeplejerske, skal jeg herved efter anmodning udtale, at jeg i henhold til mit kendskab til hende kan give hende min bedste anbefaling.
Hun er i alle måder en retsindig og sædelig pige, udgået fra et godt og agtværdigt hjem. Hun er ikke bange for at tage fat, og hun gør det med frisk mod og godt humør
Dertil kommer, at hun er i besiddelse af en god forstand og et dannet og behagelig væsen. Af disse årsager må jeg anse hende for godt skikket til en sygeplejerskes gerning.

Gudum pr Vaarst, 22. aug. 1912.
J. E. Sommer. Provst.

Gudumholm den 21. aug. 1912.

Undertegnede har kendt Kirstine Arvesen gjennem flere år som en flink intelligent ung pige. Hun har stadig været opfyldt af ønsket om at komme til sygeplejen, og jeg tror, at hun har gode anlæg til denne stilling, idet jeg har haft lejlighed til at iagttage hende i længere tid som sygeplejerske i hendes hjem.

E. Jensenius. prakt. Læge

En ansøgning til Aalborg Amts Sygehus om optagelse som sygeplejeelev blev nu afsendt, og det har ganske givet været en spændt Kirstine, der de kommende par måneder har ventet på svaret.
Men endelig i begyndelsen af oktober indløb der brev til "Jørgenstrup" fra sygehuset i Aalborg. Det gav et positivt svar. Kristines store drøm for fremtiden stod nu foran sin opfyldelse. Brevet, der i al sin korthed alligevel gav et lille intenst billede af datidens betingelser og økonomiske forhold for en ung elev, havde følgende ordlyd.

Aalborg Amts Sygehus. Aalborg den 10. okt. 1912.

Til Frk. A. Arvesen.
Fra Overlægen skal jeg meddele Dem, at De vil kunne få ansættelse som elev for 3 år her på sygehuset fra 1. dec. dette aar.
Desuden fri station, inkl. vask, plejekjoler og tørklæder. De bedes snarest meddele mig, om De modtager pladsen.
Betingelserne er: 3 mdr. prøvetid uden løn. 10 kr. mdl. resten af første år og derpaa en stigning af 3 kr. mdl. hvert halve aar, altså 22 kr. mdl. sidste halvaar.

Marie Buus Oversygeplejerske.

Der var ikke tvivl skabt i Kirstines sind. Hun drog til december endegyldigt bort fra hjemmet for at vie sig til den barmhjertighedsgerning, som hun følte var skabt for hende.
De følgende tre år under hendes elevtid tier kilderne om hende bomstille. Pengene har givet været små, men fritiden til udskejelser og fornøjelser har ganske givet også været af beskedent omfang. Men noget økonomisk støtte fra hjemmet i Gudum har der sandsynligvis være tale om.
Først tre år efter den 31. juli 1915 foreligger der igen skriftlige vidnesbyrd om Kirstines færden. Hun har afsluttet sin uddannelse og er nu rede til at træde i sit store forbillede "Damen med lampen's" fodspor.
Hendes eksamensbevis fortæller;

Aalborg der 31. juli 1915.
Aalborg Amts Sygehus. Overlægen.

Frk. Ane Kirstine Arvesen, som har været sygeplejeelev her siden 1. decber 1912, har hele tiden vist sig dygtig, flittig og samvittighedsfuld.
Hun bestod eksamen den 19. maj 1915 (teoretisk, praktisk og skriftlig prøve) med karakteren 5,5 (idet ug er = 6)

Signe Beck Oversygeplejerske

J. Eriksen dr. med.

I forbindelse med Kirstines dimittering og overrækkelse af eksamensbevis, måtte hun aflægge følgende ed;

Jeg forpligter mig for Gud og denne forsamling til at leve mit liv i Renhed og at udøve min Gerning i Troskab.

Jeg vil gøre alt hvad der står i min Magt for at opretholde og højne min Stands Mål.

Jeg vil bevare som hemmeligheder alle personlige forhold og familieaffærer, der under udøvelsen af mit kald kommer til min kundskab

Med Troskab vil jeg bestræbe mig for at hjælpe lægen i hans arbejde og vie mig til deres velfærd, der er givet ind under min omsorg.

Ane Kirstine Arvesen ca.1912-13 elev på Aalborg Amts Sygehus

Kirstines efterladte papirer fortæller intet om hendes færden de første år efter dimitteringen som sygeplejerske fra Aalborg Amts Sygehus. Men den mundtlige overlevering, som jeg husker fra min barndom, fortæller at hun efter en periode med fortsat tjeneste på Aalborg Sygehus, rejste til København hvor hun forrettede

tjeneste på Rigshospitalet. En enkelt ting som taler for dette er, at der blandt nogle af hendes efterladte effekter, eksisterer et emblem, bestående af et monogram af to halvstore sammenslyngede bronzebogstaver (R-H = Rigshospitalet) på rød fløjlsbaggrund.

Sigrid Nielsen, datter af lærer Peder Nielsen, Gudum, og Ane Kirstine Arvesen. Sigrid skulle iflg. Mundtlig overlevering være endt som vagabond og døde på landevejen.

Den store krig. 1. verdenskrig, der bragte ragnarok over Europa og lod en hel generation af kontinentets bedste ungdom forbløde på slagmarkerne, satte en naturlig bremse for Kirstines udlængsel og stræben efter større udfordringer de første år. Men krigen sluttede i efteråret 1918 og der var i årene fremover, stadig mange sår og stor elendighed der skulle heles. Dette, samt det sønderjydske spørgsmål med hensyn til det i 1864 tabte lands tilbagevenden til Danmark, var ting der vejede tungt i Kirstines sind. Efter den 2. Slesvigske krig i 1864, hvor den Preussisk-Østrigske hær angreb Danmark og danskerne måtte rømme Dannevirke og Dybbøl, blev landet efterladt i en chocktilstand. Ved freden i Wien måtte Danmark afstå Slesvig, Holsten og Lauenborg til preusserne. Dette bevirkede, at den dansk-tyske grænse fremover stod langs Kongeåen, hvilket igen havde til følge at utallige af unge dansksindede sydslesvigere, nu som tyske statsborgere, blev tvunget ud i 1. verdenskrig, - en krig som absolut ikke var deres.
Efter at Tyskland undertegnede våbentilstanden i nov. 1918 (reelt kapitulation) og den endelige fredsaftale i Versailles den 28. juni 1919, var jorden nu gødet til at noget af det tabte kunne vindes tilbage igen.
Til at organisere og bistå ved en kommende folkeafstemning i det tidligere danske område, blev der udpeget en "International Kommission" af Folkenes Forbund. Folkeforbundet var en organisation af stater, der blev oprettet som et led af fredsaftalen i Versailles. Forbundet fik dog de kommende årtier ingen væsentlig politisk betydning og blev opløst i 1946, hvorefter dets funktioner blev overtaget af F.N.
Afstemningen om det sønderjydske områdes kommende tilhørsforhold fandt sted 14-3-1920.

Den 6. marts 1920 udstedes af Politidirektøren i København et pas til Kirstine. Dette pas kostede 2. kr. og var foreløbig gyldig i 12 måneder. Passet gav tilladelse til indrejse til Slesvig i 1. og 2. zone. Allerede samme dag ses passet stemplet "Commission Internationale, Slesvig, 6. mrs. 1920." Det var en veritabel kogende heksegryde Kirstine rejste ned til. Midt i en hektisk valgkamp - til en myretue af glødende nationalisme, for og imod, Tyskland eller Danmark.

I et af hendes første breve til hjemmet i Gudum, skrevet om aftenen på selve afstemningsdagen, får hun harmdirrende givet udtryk for sine egne personlige tanker og meninger.

Flensborg 14-15.-3.1920.

Kære alle sammen
Jeg kan ikke gå i seng til tonerne af "Deutchsland Deutchsland über alles". Her er vild j ubel, men på tysk side. Kirkeklokkerne ringer og de laver store optog og går i takt til ordet speck = flæsk. Det kan da ingen nation i verden ville, at de der i dag har stemt dansk skal overgives til de barbarer, det er jo akkurat det samme som at overgive Armenien til Tyrkiet.
De er så rå og onde som jeg aldrig nogensinde før har truffet mennesker. Uh hvor de råber og skriger, dersom de bare sang, men disse speck råb er så simple og modbydelige, især da de jo alle har været med og villige til at spise det danske flæsk og hvad andet godt de har fået fra Danmark.
De dage her glemmer jeg aldrig så længe jeg lever. Dersom i vidste med hvilken rædsel de danske her i byen taler om, at skulle blive ved med at stå under Tyskland. Tænk også hvad det vil sige, at begynde forfra på alt det de nu alle de mange år har døjet, og værre vil det jo nu blive.
De er alle klar over, at de nu må sælge deres forretninger og opgive deres stillinger og hvorhen skal de rejse, i første zone er der jo ikke plads til alle de mennesker. Tænk at det er alt det vi har haft ud af det slid hernede og alle de ældgamle mennesker, der måske har sat deres liv ind på at komme herned og stemme rigtig, som de siger. Men det er da også det værste snyderi med den afstemning.
Nu tror jeg politiet kommer, ellers er det vel alpejægerne. Jo mere klammeri de laver jo bedre, lad dem bare lade Commissionen se hvor modbydelige de er, det er kun at skære kæp til deres egen bag. Jeg synes jeg må gøre noget, men man kan jo intet ud over at sidde her og rase.
Nød kommer til at lide, og desuden havde de jo deres frihed til at rejse hjem til deres dejlige groze Vaterland, den vej hvorfra de er kommen.
Tænk jer nu hvad det vil sige for de danske familier her, hvad det vil sige hvis det virkelig kommer så vidt at de må rejse herfra, for det er de nødt til hvis - med deres fattige pjalter og elendige mark der intet er værd, de skal

drage af sted uden de nogen sinde kommer på fode igen og får hjem og stilling, det er jo komplet ruin for dem.
Og alt det kunne have været undgået hvis danskerne var vågnede på det rette tidspunkt og forlangt deres ret. Men vi har haft det alt, alt for godt i de mange krigsår, hvor alle andre nationer har døjet og lidt og vi bare spiste og drak til og haft det godt og efterhånden sovet dybere og dybere ind.
Danskerne er alt for dovne og skikkelige, og jeg synes at når de kan fortsætte i denne tid, så er der vist ikke ret meget der kan vække os mere. Vi mangler kun, at tyskerne havde gjort ved Danmark lige som ved Belgien, det skulle nok have hjulpet.
Nå, det var en ordentlig smøre men den kommer pinedød fra hjertet. Jeg går ikke for ingenting hernede, i kan tro jeg bruger øjne og ører. Jeg vilde ønske i vilde læse det for provst Sommer, jeg tror han vilde give mig ret. Ganske vist er det rædselsfuldt skrevet, men det gør mindre til sagen, den slags kan vi gemme til senere.
For at tale om noget mere privat, så har jeg i dag fået en meget smigrende opfordring af Mrs. Bruce. Jeg skal blive hernede når alle de andre er rejst hjem og gå rundt og tilse krigsinvaliderne på lazaretterne hernede.
Jeg kunne have kysset hende, men beherskede mig og optrådte stilfuldt.
HURRA!
Mrs. Bruce er født dansk, er datter af Havnedirektør Dreschel, Kbh.
Nydelig, klog elskværdig m.m.

Kærligste hilsener
Kirstine.

Hvem var Mrs. Brudenell-Bruce?

Følgende uddrag af en avis artikel fra 1920 giver et billede. Samtidig giver artiklen en antydning af, at det var ved hendes foranstaltning, at Kirstine, sammen med flere andre danske sygeplejersker var rejst til Slesvig.
"Formelige hække af blomster og blomstrende planter stod parat til at modtage Mrs. Brudenell-Bruce, da hun vendte tilbage til "Flensburger Hof"

efter sit korte og tvungne Kjøbenhavns-ophold. Ikke at Mrs. Bruce ikke holder af sin fødeby, hvor hun har sin slægt og sine mange venner, men i denne smukke kvinde bor der en trang til at virke, til at samle, til med sit klare hoved og sin praktiske hånd at stille sig og sine evner til rådighed der, hvor hun er nødvendig.
Mrs. Bruees hyggelige dagligstue er ikke alene samlingsstedet for "Flensburger Hof s" beboere, men hver formiddag tager Mrs. Bruee imod enhver, der søger hende og bringer ved sin praktiske sans og sit gode hjertelag masser af ting i lave hernede uden stor ståhej. I denne influenzatid har Mrs. Bruces foranstaltning med et dansk sygeplejebureau været til uendelig hjælp og nytte for såvel den tyske som den danske befolkning, særlig blandt de fattige, der velsigner den fine dame på "Flensburger Hof", fordi hun har skaffet de danske sygeplejersker herned og i sin betænksomhed har skaffet udvej for, at hver af dem til deres arbejdsplads kan medbringe et vist kvantum af de nødvendigste ting, som det er svært og kostbart at anskaffe her.

Mrs. Bruces arbejdsfelt er vanskelig at betegne, da hun er snart sagt allesteds værende, og uvilkårlig bliver den, hvortil alle søge.
Det uofficielle medlem af kommissionen, Generalsekretærens unge frue, er med hjertelighed fra såvel danskes som tyskes side, ønsket velkommen tilbage til Flensborg." (uddrag slut)

Hvornår Kirstine tiltrådte sin nye opgave med at tilse og pleje invalide krigsdeltagere, og på hvilken tid det sluttede igen, vides ikke. Heller ikke gives der oplysninger om lazarettet eller lejrens eventuelle navn.
Men at det lå nær, eller i selve Flensborg, fortæller følgende dokument om. Dokumentet, som Kirstine modtog som en tak fra sine invalide patienter, består af et stort hvidt ark papir, dekoreret øverst med pålimede udklip i farver af det danske, norske og svenske flag. Nederst det engelske og franske flag overkors gennem en egekrans.
Dokumentet er udfyldt med en smuk
håndskrift , der siger følgende:

Sygeplejerske, Frk. Alsversen,

F. T. Flensborg.

Untertegnede saarede og syge Kriegsdeltagere, der endnu henligger paa herværende Lazaretter, beder Dem modtage en hjertelig Tak for al den Venlighed, for al den Opmuntring og gode Hjælp, De har ydet os under Deres Ophold i Flensborg. Deres mange Besøg hereppe, under hvilke De søgte at opmuntre og hjælpe os, hver De kunde, har virket saa velgørende paas os, og været os til stor Glæde.

Vi vil altid bevare Dem i taknemlig Erindring.

F. T. Flensborg. Foraaret 1920.

Christian Gubi.

Martin Jørgensen, Jørgen Krab, Julius Møller, Hans Paulsen, Matthias Bollersley, August Fynsk, Peter Ryer, Lauriz Schmidt, Johann Schrader, Nils Kirkeberg, Gregers Fuhl, Jens Paulsen, Hans Lausen, Jakob Jordt, Christian Behrens, Peter Hansen, Hans Salomonsen, Rudolph Mislewitz, Louis Nonnsen, Wilhelm Selke, Johann Paulsen.

Sygeplejerske, Frk. Arvesen.
F. T. Flensborg.

Undertegnede saarede og syge krigsdeltagere, der endnu henligger paa herværende lazaretter, beder Dem modtage en hjertelig Tak for al den Venlighed, for den Opmuntring og gode Hjælp, De har ydet os under Deres ophold i Flensborg.
Deres mange Besøg heroppe, under hvilke De søgte at opmuntre og hjælpe os, hvor De kunne, har virket saa velgørende paa os, og været os til stor Glæde.
Vi vil altid bevare Dem i taknemmelig Erindring.

F. T. Flensborg, Foraaret 1920.
Christian Gubi. Martin Jørgensen, Jørgen Krab, Julius Møller, Hans Paulsen, Matthias Bollerslev, August Fynsk, Peter Kyer, Lauriz Schmidt, Johan Schrader, Nils Kirkeberg, Gregers Juhl, Jens Paulsen, Hans Lausen, Jakob Jordt, Christian Behrens, Peter Hansen, Hans Salmonsen, Rudolph Mislessvitz, Louis Nonnsen. Wilhelm Felke, Johann Paulsen

(Henved 30000 nordslesvigere havde måttet drage i felten. Men ud over landet sad mange forældre, hustruer og børn, fæstemøer, slægt og venner tilbage i sorg og savn. Over 6000 af dem blev derude.)

Folkeafstemningen vedrørende genforeningen, blev for 1. zones (Fra Kongeåen til den nuværende grænse) vedkommende afholdt den 10. feb. Det samlede resultat her var 75431 stemmer for Danmark og 25319 for Tyskland. Ca. 14000 stemmeberettige var der kommet rejsende nordfra, ca. 9000 fra syd. Af de hjemmeboende havde altså kun lidt over en femtedel stemt tysk.
Afstemningen i den sydligere 2. zone, inklusive Flensborg, blev afholdt den 14. mar. 1920. Forfatteren Vilhelm la Cour har skildret stemningen hin dag på følgende vis:
På selve afstemningsdagen var det smukt vejr, modsat hvad der havde

været i Nordslesvig. Men forventningen var en anden: "Der havde man smilet og jublet trods storm og skylregn. Her gik man i blændende forårssol med alvorlige og ængstelige miner - vejede og forkastede og vejede igen i håb om, at tungen på vægtskålen vine vise sig at pege i den rigtige retning, når man kun så meget nøje efter. Bare et lille udslag. Bare et lillebitte - men afgørende udslag!"
Da tallene i løbet af aftenen begyndte at indløbe, blev det en række af skuffelser og bristede håb. 51724 havde stemt tysk, kun 12800 dansk. I selve Flensborg by var tallene 27081 mod 8944. 7695 stemmeberettigede var tilrejst sydfra, 1349 fra Danmark.
Under perioden hvor Kirstine udøvede sin gerning som sygeplejerske på Lazarettet for de sønderjydske krigsinvalider, boede hun tilsyneladende i Flensborg på hotel "Flensborger Hof', Men at hendes gerning strakte sig længere end til almindelig pleje og tilsyn af de sårede krigsveteraner, vidner et bevaret postkort om.
Det er ganske afgjort Kirstines fortjeneste, at adskillige af de mest alvorlig syge patienter på hendes foranstaltning, er blevet overført til yderligere behandling og sanatorieophold i Danmark.
Kortet, der er stilet til sygeplejerske Frk. Arvesen, Flensborg, "Flensborger Hof', Sønderjylland, og afsendt fra: Myzlovitz, Rigshospitalet, Afd. C, Pavillon 5 st. København. Det har følgende ordlyd:

København d. 28 - 4 - 1920.
Grede Frøken Arvesen
Kan meddele Dem at det gefaalder os meget godt her, for nur er vi rigtig inlevet. Og endnu mange Tak for at Du har hjulpet os her over. Du kan tro at Myslovitz Han kan nok tale Dansk nu, og han vilde icke mer til Tyskland. I Dag havde vi besøg af Fru Nelleman. Hun sagde at han skulde omdøbes, og nu skal De bestemme vad Han skal hede.

Med hilsen fra Myslovitz, Krab, Jordt og Berend.

(Hvem der er den egentlige forfatter af kortet er lidt uklart, - sandsynligvis Myslovitz, men han som skal døbes ? Er det et eventuelt barn af afsenderen

Myslovitz? Spørgsmålet står åbent.

Men øvrige navne der er nævnt: Krab, Jordt, Berend (= evt. Behrens), samt Myslovitz selv, er alle navne som går igen på det tidligere beskrevne takke dokument fra krigsdeltagerne.

Hvor langt hen på året Kirstine udøvede sin gerning som sygeplejerske for de sårede krigsdeltagere er uklart, men perioden strakte sig åbenbart hen til først på sommeren 1920.
Freden var underskrevet for snart 2 år siden, men de fire forudgående krigsår med knappe rationer, sult, fattigdom og elendighed, var ikke gået sporløst hen over regionen. En sygdom som tuberkulose florerede i vidt omfang, og særlig blandt den fattigste del af befolkningen var underernæring almindelig.
Et par breve til Kirstine fra Mrs. Bruce, fortæller at yderligere store og ansvarsfulde opgaver ligger forude. Breve der fortæller om afgrundsdyb nød og fortvivlelse.

Angleterre, København, 18. juni 1920.

Kære Frøken Arvesen.
Egentlig skulle jeg have været til fodboldkamp kl. 10, men jeg er så dødtræt og der er både en frokost og en the på programmet i dag. Så jeg foretrækker at blive hjemme og skrive til Dem så De kan vide lidt om hvordan "Landet ligger."
I går formiddags kom Departementschef Schrøder herop for at sige mig, at Jensen har fået plads på Tuberkulosesanatorium i en nær fremtid. Nu gælder det altså om at få børnene anbragt så længe. Der er en meget velhavende Konsul Bennetzen i Korsør, der er Sønderjyde af fødsel og som sikkert vil hjælpe os, så jeg har ingen bekymring i den anledning.
Så var der den pæne stakåndede kone, der bragte et barn op den sidste dag jeg var i Flensborg. Skaf en attest for hende please, så får hun også plads.
Dernæst er der den kone, der spyttede blod og har et barn på et år som hun var så fortvivlet over at skulle skilles fra. Hende må jeg også have attest for, så hun bliver anbragt.
Bare jeg kunne huske disse menneskers navne, men det kan jeg ikke og håber derfor at De er klar over hvem det er jeg mener.

Jeg formoder at Dr. Storm mangler moralsk mod til at tage ind til Flensborg nu og jeg foreslår, hvis dette virkelig er korrekt - altså at Storm ikke tør tage til byen, at jeg sender Dem en skrivelse til Iversen, hvori jeg beder om pas til disse mennesker til at komme til Kollund til undersøgelse de vil jo vanskeligt vil kunne få tysk lægeattest.

Men så er der en anden meget større og glædeligere ting.
Departementschef Schrøder mener at kunne skaffe mig en af barakkerne oppe i Horserødlejren til 50 tuberkuløse Flensborgerbørn med senge. Jeg får besked om et par dage.
Professor Ehlers lovede mig i går aftes den pekuniære støtte, fra Steensens Margarinefabrik har jeg fået tilsagn om samme kvantum margarine som vi hidindtil har fået og Professor Ehlers giver os lagner og tæpper. Er det ikke glimrende.
Vi kan så bruge vores penge til klæder og viskestykker og den slags ting.
Vil De nu, når De har hvilet lidt ud i Kollund tage ledelsen af denne lille biks? Det er en sorg at det bliver så langt borte fra mig, men kender jeg mig selv ret så kommer jeg over og ser til jer flere gange i løbet af sommeren.
De nærmere detailler om hjælp til arbejdet bliver det for langt at skrive om, men jeg tænker mig at vi kan finde et par Flensborgkoner, der gerne tager med og laver mad og gør rent, og at vi så kan klare os med een sygeplejerske til, som De naturligvis selv kan vælge.
Vi kommer vist næppe tilbage før d. 26. ds. og til den tid håber jeg at alt er klart så vi straks kan begynde at udtage børn og så drage af så snart som muligt. Hr. Jes Jensens andre børn trænger til Tuberkulosesanatorium synes jeg, vi må tage dem, så han i ro kan passe sit eget helbred.
Skriv lidt til mig om hvor mange De ved som trænger.
Her er vældig varmt og festerne er snart forbi
Send mig endelig snarest adresserne på de forskellige patienter (voksne), der skal på Tuberkulosesanatorium sammen med en lægeattest. Og hvil Dem nu godt ud i dette dejlige vejr De både trænger til det og har fortjent det!

Deres hengivne Else Brudenell-Bruce.

Et lidt senere brev, men desværre udateret og skrevet i al hast med blyant beretter:

Kære Frøken Arvesen.

Kan De huske den tuberkuløse kone der kom og fik madpakke forleden og så gerne ville på Sanatorium i Danmark, hvis hun kunde få sit l års gamle barn med. Hende må De få undersøgt af Dr. Storm inden vi forlader Flensborg. Attesten må sendes sammen med de andre til Departementchef Schrøder.
Jeg er så dødtræt i dag så jeg er glad over, at vi kun skal til Odense i dag. Om muligt standser jeg på Søegaard for at få klarhed over kroen der.
Jeg sender min stuepige ind til Dem i morgen og på tirsdag. Brug hende så meget De kan. Og når så flytningen er overstået, så lov mig ikke at bestille noget som helst til jeg kommer. Lig i sengen længe om morgenen og gå ud og sid her i haven. Nis tager jeg med mig til København, men brug både haven og huset som De vil. Lenes mor skal have en god pakke.
Der er sikkert 1000 ting jeg burde sige besked om og 1000 ting jeg burde hjælpe med, men jeg kan ikke mer. Jeg skammer mig over at flygte, men denne afstemning har varet for længe.
Det er aftalt med min mand, at De bliver i Kollund så længe kommissionen er der, på fuld løn og uden arbejde. De har ved Gud ærlig fortjent hvile.

Tusind hilsener og tak.
Deres hengivne
Else Brudenell-Bruce.

To breve, der taler sit tydelige sprog om armod og elendighed. Hundredvis af ting der skulle gøres og navne der skulle huskes. Selvom der blev gjort en usædvanlig stor og uselvisk indsats af de bærende kræfter i projektet har man på fornemmelsen, at man ofte måtte tage den tunge beslutning, at skulle sige nej til stakler der også trængte, fordi midlerne var begrænsede.

Der blev imidlertid ikke megen tid til hvile for Kirstine. De næste par uger blev en travl periode med at udvælge de heldige, men absolut mest trængende børn til et rekreationsophold på den nordsjællandske Horserød lejr, hvor en barak var stillet til rådighed for projektet.
Hvilken dag Kirstine forlod Tyskland sammen med "sine børn", ligger lidt uklart. Et postkort, skrevet i anledning af Kirstines søster, Anna's fødselsdag den 16. juli, antyder at det var den 17. juli 1920, hun forlod Flensborg med det sidste hold af en flok på ialt 57 tuberkuløse børn, for via Faaborg at rejse til Horserød lejren.

Ud af flere opbevarede avisartikler m.v., vælges og gengives her en artikel. Den var skrevet i slutningen af august 1920 i Berlingske Tidende, som giver et glimrende billede af det store opbygningsarbejde, der her blev udøvet overfor ulykkelige og sygdomsramte børn.

Flensborgbørn i Horserød-Lejren.
For godt og vel en måned siden drog en dansk sygeplejerske, Frk. Arvesen, hertil fra Flensborg med syv og halvtredssindstyve tuberkuløse børn, drenge og piger i alderen fra fjorten måneder til femten år. Målet var Horserød Lejren, hvor en barak stod parat til at modtage dem, og hvor de har været siden.
Det foretagende, som her i al stilfærdighed er gennemført, skyldes Mrs. Brudenell-Bruce, som under Den Internationale Kommissions lange ophold i Flensborg havde rig lejlighed til at se krigens ødelæggende følger for Flensborgbørnene. Som bekendt fik hun sygeplejersker derned fra Dansk Sygeplejeråd til at tage den værste tøm, men hun uddybede derved samtidig sit kendskab til de ulykkelige forhold, hvori mange hjem var stedt, og særlig viste det sig, i hvilken forfærdende grad tuberkulosen havde bredt sig imellem børnene. En del af dem fik hun anbragt herhjemme på hospitaler og sanatorier.
Siden fandt hun nye udveje. Ad privat vej skrabede hun 15.000 kroner sammen og fik justitsministeriets tilladelse til at beslaglægge en fuldt monteret barak i Horserødlejren.
Ved nogen, at syv og halvtredsindstyve Flensborgbørn går på græs derude? Jeg kommer derfra, endnu fyldt af deres glæde og taknemmelighed. Det er så underligt at se børns bevidste taknemmelighed for det gode, der gøres dem, og se den vare ud over øjeblikket. Det ligger ikke naturligt for børn, - de må have døjet ondt for at føle sådan.

De er alle ude i det varme sommervejr - kun tre små patienter har for høj temperatur til at være udendørs, de ligger på sovesalen for åbne vinduer. Ellers ligger de dårligste af dem på bårer, men langt de fleste ligger i græsset og tuller rundt i det store, men afgrænsede terrain, som er deres. Når jeg siger Flensborgbørn, må det forstås i videre forstand, da det både er børn fra byen og fra de omliggende sogne, der er taget herop. - Men ære har forældrene af dem, siger Frk. Arvesen, for lydigere og lettere børn at omgås har jeg aldrig truffet i min virksomhed. Deres glæde og taknemmelighed er ny hver dag, og hver dag er for mig og min kollega en ligeså ny glæde, fordi vi ser, hvor de retter sig.

Og så er vi så få om dem, at vi bliver nært knyttet til hvert eneste barn. Nu skal De se vores mindste, Victor Emanuel. *"Victor Emanu-ell!"* råber hun til nogle store piger. *"Hvor er den bette"?* Ovre fra køkkenet kommer to stumpede pigebørn bærende med ham i guldstol. Han er hele lejrens kæledægge.

"Så små var det egentlig ikke meningen at tage dem", siger hun, medens Victor Emanuel nu sidder på hendes arm og kælent borer hovedet ind til hende. *"Men den dag vi fra Flensborg stod ude ved Krusåen på*

Ane Kirstine Arvesen (bagest i midten) med Flensborg-børnene

Genforeningsdagen den] 5. j uni og ventede på at få kongen at se, hørte jeg to koner stå og snakke sammen, og den ene var så forknyt for sin lille dreng, hos hvem der nu også var konstateret tuberkulose, og som så gerne skulle væk fra hjemmet, havde lægen sagt."
"Jeg tog hendes navn og adresse, uden at hun vidste hvorfor, og Mrs. Bruee lod ham slippe med. Det var de tungeste timer, jeg har oplevet da vi stod der," siger hun.

Der var ingen som ikke græd. Mest var det jævne folk, og de allerfleste havde ikke deres pas i orden. Men de var ikke til at holde tilbage, de brød vej gennem skoven - de ville frem. *"Men hvad gør De nu, når De skal tilbage?"* spurgte jeg en kone. *"Det bekymrer jeg mig ikke om,"* svarede *hun."Jeg vil se vores konge, hvad det så skal gælde, så kan de gøre ved mig hvad de vil bagefter."* Der stod også en gammel mand. En veteran. Han var dårlig til bens, men han havde sat sig i hovedet, at han ville trykke kongens hånd en gang inden han døde. Og nu var det den sidste mulighed han fik. Han puffede på, så godt han kunne. Han var flere gange ved at nå hen imod kongen, men hver gang kom der andre foran ham. Da brast han til sidst i gråd.
"Det er som det altid har været," sagde han? *"Vi fra Flensborg, vi må stå bagved."* Men det var der flere som hørte, og de tvang ham frem i forgrunden. Han fik sit ønske opfyldt. fortæller Frk. Arvesen.
Vi har et farligt mas med at holde børnene her, fortsætter den unge sygeplejerske. De er alle danske børn, og de tyske myndigheder forlanger et utal af stadig fornyede attester. Hvert barn er udvalgt gennem de danske tillidsmænds opgivelser, hvorefter jeg personlig har gjort mig bekendt med hjemmene, så jeg kender hvert enkelt barns forhold.
De kan ikke tænke Dem, det indtryk, det gjorde på børnene da de hørte, at nu kom der over hundrede berlinerbørn herop i Horserødlejren, oven i købet lige i nærheden. *"Fra Berlin?"* spurgte
de. *""Får børnene fra Berlin lov til at komme til vores land?"* Og da vi bekræftede det, havde de alle som en det samme svar: *"Vi må have en grænse."*

Jeg forsikrer Dem, jeg kendte ikke mine stilfærdige børn igen. Der var hverken rist eller ro før de fik pinde fat, hvormed de afstak grænsen mellem vort gebet og de andres, og der gik de vagt i de første dage. Grænsevagt. Med en alvor, der ikke kunde andet end gøre indtryk på os. Og et flag bad de om. De måtte for enhver pris have det. Og en flagstang. Der var så mange af den slags ting, vi ikke havde haft tid at tænke på. Nu synger vi morgensang hver morgen? når vi hejser vort dannebrog. Syng den, i altid beder om for de fremmede? siger Frk. Arvesen til børnene. Der er åbenbart ikke noget de hellere vil. Mange af dem er så stolte over at vise deres danske. Fra skolen er de jo altid vant til at tale tysk.. Nu synger de:

Vaj højt? vaj stolt?
vaj frit vort flag
med dugen hvid og rød.
Og vidn, vor sag er Danmarks sag,
vi vil ej savnes på den dag,
da tærningen om liv og død
skal rulles i dit skød.

De er utrolig godt istand disse unger og det er forunderligt at høre, hvordan mange af dem har måttet transporteres på båre hertil? endda med stor frygt for at de ikke skulle kunne tåle transporten.
Han der har bughindeturberkulose," siger Frk. Arvesen, og peger på en flink solbrændt fyr. *"Vi tiggede og bad i måneder Nationalforsamlingens Tuberkulosestationer om at tage ham, uden at det lykkedes. Så kom han med her, og nu går han frem dag for dag."*
"Og her," siger hun og peger på en anden dreng, der ligger på en båre og leger med nogle kammerater, *"- han har svagt hjerte, rygmarvstuberkulose og en fistel i foden. Men for de aller flestes vedkommende kan tuberkulosen standses og det giver spænding og glæde over arbejdet.*
Men også ængstelse. Alle vore tanker drejer sig om det ene. Kan vi blive her nogle måneder endnu?
Og for de dårligstes vedkommende - hele vinteren? Jeg ved, at der ikke er

flere penge og hvor økonomisk vi driver det, så skal der jo meget til.

Vi er fire voksne herude til hjælp, og et ægtepar fra Flensborg passer hele køkkenet. Mandens stilling blev umuliggjort, fordi han var tidligere tillidsmand og han og hans kone er lykkelige over dette midlertidige hjem. - de vender for resten aldrig tilbage til Flensborg.
Tøjet som børnene har på, har de selv syet hver stump. Det er indkøbt for 5000 kr., men for at det skal blive her, må vi have tøj skrabet sammen til dem som skal sendes hjem. De havde næppe klude at dække sig med da vi fik dem.
Vi har fra en kreds af telefondamer fået fem og tyve kitler, og de aner ikke, hvor stor hjælp en sådan gave er. Det giver mange små bukser og skjorter.
Vi holder børnene så tarveligt som muligt, undtagen hvad nærende kost angår. Den er jo en hovedbetingelse for deres helbredelse. Margarinen får vi forærende fra Steensens Fabrik, det hjælper godt. Børnene reder selv deres senge - de af dem som kan - og har hver deres pligter med rengøring og hjælp i køkkenet. Dem udfører de med liv og lyst. Men alligevel går der mange penge med - og ingen af os tør tænke den tanke til ende, at vi skulle blive nødt til at holde op og overlade børnene til deres skæbne.
Dr. Teisen fra Hellerup, som er læge for os, er svært fornøjet med, hvad der allerede er nået. Og Dr. Madsen fra Seruminstituttet ligeledes Han støtter os på enhver måde med råd og dåd.
En god ven har vi også i Dr. Fløystrup fra Rigshospitalet. Han har lovet os en hel ladning træheste til børnene. "Uden ben" - siger han de er, men børnene glæder sig alligevel vildt, for legetøj findes her ikke.
Kan vi lige få brødet og så medicin til dem er vi glade. To krigsinvalider er her også. De er sendt herud fra Rigshospitalet og skal have deres sår passede, og en ung kone på nitten år, stærkt angrebet af tuberkulose. Hun havde ingen andre steder at være.
Jeg skal fortælle om jer, siger jeg til børnene. Jeg skal bringe billedet af jer med ind til dem som læser Berlinske Tidende. Måske vil de hjælpe jer, så I kan blive her lidt endnu, for Flensborgs børn har mange venner her.

"Hurra!" svarede de. "Hurra!" råber de, atter og atter, og vinker med deres små jordede hænder, da jeg går ud - over deres grænse - fulgt af strålende og forventningsfulde barneøjne.
Flensborgs børn tror endnu, at alt godt må komme fra Danmark. Flensborg krigsramte, udelukkede børn.

(sign. Fru Ene)

Nogle få skæbner blandt de sjælelig og legemlig nedbrudte børn, der i Horserødlejren hentede ny kraft til at tage livet op efter verdenskrigens lidelser:
Der var den i artiklen nævnte Victor Emanuel, koloniens yngste. Han fejlede ikke noget, men hans moder var på Sanatorium og faderen gik hjemme i Flensborg på gravens rand af tuberkulose.
Der var den 3-4 årige Peter Nissen. Hans far var politibetjent i Den Internationale Kommission, hvilket Peter ikke kan glemme. Og han lammer enhver, der kommer i berøring med ham med denne oplysning.
Nævnes kan koloniens bravournummer, den 12 årige Christine. "Vi måtte bære hende fra skibet og til toget og fra toget til vognen, der kørte børnene hertil" siger "Søster Arvesen", "Hun kunne slet ikke stå på benene. Korn hen til mig Christine'" Og Christine kommer gående, endnu lidt stiv i benene, men stolt over sin fremgang. En bleg lille blond pige med et sødt smil var Christine.
Der var også den 4 årige Peter Clausen. "Syng Peter Clausen!" siger søster. Som fra en automat kommer der en sang, som ingen forstår et ord af. Blot den sidste linie: "Und wir wollen Dänen werden", som Peter gentager med runde øjne og fuld stemmepragt.
Der var den lille Mathilde med de store blågrå øjne og smilehullerne der hverken var det ene eller det andet. Stakkels lille, hun havde ingen familie, der kunne berede hende, hverken glæde eller skuffelse. De var alle døde af tuberkulose.
I Horserød gjaldt det om at redde den lille Mathilde og andre små Mathilder. Og dem var der mange af i Flensborg.

De økonomiske midler for Flensborg børnenes ophold og rekreation i Horserød rakte til nytåret 1920/21. En del var blevet tilbagesendt i løbet af efteråret, og i begyndelsen af december var antallet skrumpet ind til 35, som alle skulle vende hjem i løbet af januar måned.
Syv børn af de tilbageværende var i konfirmationsalderen og dagbladet B.T. beretter mandag den 13. dec. 1920 om:

Flensborg-børnenes konfirmation i Tikøb kirke.
I Horserødlejren findes som bekendt femogtredive danske børn fra Flensborg, der skal rejse hjem i januar, efter at være kommet godt til kræfter under opholdet her. Syv af børnene er i konfirmationsalderen og da deres forældre ønskede, at de før hjemrejsen skulle konfirmeres i Danmark, påtog provst Petersen i Tikøb sig for nogle måneder siden, at forberede dem til det efter biskoppens tilladelse.
I går fandt konfirmationen sted i Tikøb kirke, på hvis to hundrede år gamle alter der var anbragt et dannebrogsflag, medens der uden om var rejst grantræer. Da de syv konfirmander, tre drenge og fire piger, trådte ind i kirken var menigheden samlet.
Blandt de gæster, som var ankommet dertil i automobil fra København, var formanden for Sønderjydsk Fond, Undervisningsminister Appel, professorinde Schmiegelow, Kontorchef Louw, Fru Manthey-Wagner og Grosserer Erik Valeur med frue.
Fra garnisonen i Helsingør var der Kaptajn Tillisch og Premierløjtnant Klein, der begge har taget sig venligt af Horserødlejrens børn, dels ved indsamling til dem og dels ved frivillig undervisning.
Provst Petersen talte om Johannes' fængsling og om Kristi undergerninger, og da han sluttede, lagde han en særlig inderlighed i bønnen for fædrelandet og for de danske som levede blandt fremmede. Efter talen mindede han de syv konfirmander om den sørgelige tid, de havde oplevet i krigsårene, medens deres forældre knapt kunne skaffe dem det nødvendigste brød. Det havde kastet en skygge over deres liv, som måske aldrig helt ville svinde hen, men han håbede, at det lyse minde om opholdet i Horserød, ville blive dem en opmuntring og et vidnesbyrd om, at de havde venner i Danmark.
Senere på dagen var der en konfirmationsmiddag i en af Horserødlejrens

største barakker, ved hvilken Minister Appel fungerede som vært. Børnenes plejemor Frk. Arvesen som værtinde. Ministeren holdt en meget smuk tale for børnene og overrakte hver af dem et ur som erindringsgave fra Sønderjydsk Fond.
Provst Petersen talte også for dem og for deres forældre, af hvilke nogle enkelte deltog i festen, og Redaktør Welsch talte for fædrelandet. Ved desserten kom alle de mindre børn ind og sang danske sange med.
Alle de syv konfirmander blev overvældet med gaver fra nær og fjern, og alle fik ganske det samme. Gaverne lå på et festligt pyntet bord og der var nok for store og små at beundre.

Efter Horserødlejrens opløsning og efter at Flensborg børnene i starten af 1921 var sendt tilbage til deres hjemstavn i Slesvig, er der de næste godt halvandet år et ophold med hensyn til kendskabet af Kirstines færden. Hverken i hendes efterladte papirer, eller mundtlige overleveringer er der noget at hente. Men sandsynligvis er hun vendt tilbage, til hendes året i forvejen afbrudte gerning, som sygeplejerske i de tidligere danske områder i Slesvig syd for den nye grænse.
Men de nærmere omstændigheder omkring hendes færden er for stedse gået tabt i glemselens mørke.
Imidlertid skulle Kirstine, der nu gennem mange år havde lindret sygdom og smerte for andre, selv blive ramt af en alvorlig sygdom. Dette skete under et ophold i Tyskland midt på sommeren 1922, hvor hun blev indlagt på "Eppendorfer Krankenhaus" i Hamborg, og der måtte gennemgå en svær nyreoperation. Denne operation kostede hende i første omgang et langt sygeleje, der varede ved indtil engang i september måned. Hun blev da overført til yderligere behandling i Freiburg i Baden. Kirstine skulle aldrig opleve at gense sin hjemstavn igen.

Meddelelsen om Kirstines alvorlige sygdom og operation, blev naturligvis diskuteret intenst der hjemme i Gudum. Der var langt til Hamborg og det var på den tid en rejse, man ikke sådan uden videre bare foretog sig. Men det blev så besluttet, at min far, Niels Arvesen, der var Kirstines ældste broder skulle rejse derned og besøge hende. Nok et naturligt valg, bl.a.

fordi han var den mest sprogkyndige i familien, og kunne gøre sig forståelig på både tysk og engelsk.
Han fik af Politimesteren i Aalborg Købstad m.v. Danmark, udstedt et pas, underskrevet den 1. august 1922 og allerede dagen efter den. 2. august ses han at være indrejst til Tyskland ved stempel hos Landeskriminalpolizei, Kommissariat Flensburg, Station Halliske Bahnhof. Udrejst igen den 6. august samme år.
På opfordring mange år senere, nedskrev Niels sine erindringer fra denne hans første udlandsrejse,

Min Tysklandstur.
Under et ophold i Tyskland, blev min søster Kirstine syg og lå i længere tid på et hospital i Hamborg. Vi talte længe om det her hjemme, hvor kedeligt det var, at hun lå syg så langt borte hjemmefra.
Så tilbød jeg en dag, at jeg kunne rejse ned og besøge hende. Vi havde haft et wienerbarn her hjemme, og hende talte jeg jo tysk med, så godt som jeg nu kunne.
Det sagde far og mor ja til og jeg rejste til Aalborg, fik fat i et pas og tyske mark, som kunne hæves i Dresdner Bank i Hamborg. Men allerede i Padborg korn den første forsinkelse. Man skulle på det tyske konsulat have indrejsevisum, opgive hvem man skulle besøge, hvilket ærinde man havde, og hvor længe man blev i Tyskland.
Jeg kom dog omsider afsted og ankom til Hamborg kl. 22,00 om aftenen. Og der stod jeg alene i en storby, og hvorhen skulle jeg henvende mig? Der var dengang ikke noget der hed rejsebureauer, for så kunne en sådan rejse ordnes hjemme i et sofahjørne.
Så jeg hankede op i kufferten og begyndte at gå, mens jeg så mig om efter et hotel. Der var værtshuse nok og folk myldrede ud og ind, mere eller mindre berusede. Jeg forsøgte et enkelt sted, men man beklagede, så jeg gik videre, for jeg måtte jo finde et hotel.
Men så så jeg en betjent i et gadekryds. Jeg gik hen og klagede min nød. "Vent lige et øjeblik, så bliver jeg afløst og så kan jeg hjælpe Dem," sagde han.
Et øjeblik efter kom afløsningen og han fulgte mig ned ad en sidegade til et

mindre hotel "Hybner Posten". Jeg takkede meget og sagde farvel, og da begik jeg den bommert, som jeg den dag i dag aldrig har tilgivet mig selv, at jeg ikke bød ham på en kop kaffe. Og jeg havde sukker i min taske, det så tyskerne aldrig. Men sket var sket og nu ville jeg sove.
Morgenen efter gjaldt det så "Eppendorfer Krankenhaus", hvor Kirstine lå. Jeg købte et kort over byen, så kunne jeg nok finde vej, men gaderne var lange og der gik en højbane igennem byen, men den turde jeg ikke binde an med, og jeg havde også dagen for mig.
Mens jeg stod på et gadehjørne og så på kortet, korn en ung mand hen og spurgte om han kunne hjælpe med noget. Jeg sagde "Tak", men mente nok at jeg var på rette vej. "Å De er dansker?" "Ja, det var jeg da." Og så kom det første varsel. Han ville gerne se en dansk 10 krone seddel. Der var en livlig trafik af mennesker omkring, så jeg tog roligt tegnebogen frem. Jeg holdt dog godt fast, men viste ham en tier. Det var dog ikke så meget den han så på, nej det var indholdet i tegnebogen det gjaldt, og det var nok tilfredsstillende, for lidt efter korn der endnu en ung mand. Ja, han var fremmed i byen her og kom fra Østrig. Han fik en lang forklaring, hvor han skulle hen. Han var meget taknemmelig og som tak ville han da gerne give en øl, hvis vi ville følge med. Varsel nr. to, nu gjaldt det, som det hedder: Wein, weib und gesang." Jeg stod stille et øjeblik "Kommer De ikke med?" spurgte de. "Nej, De herrer må have farvel". Jeg lettede på hatten og gik, og tilbage stod to sejrssikre herrer.
Efter mange og lange gader, korn jeg omsider til "Eppendorfer Krankenhaus". Det var en større historie med mange afdelinger og jeg begyndte straks at spørge mig frem til den danske patient. Det varede heller ikke længe før en vidste besked og viste mig hvor jeg skulle hen.

Jeg kom ind og sagde "goddag" og hun blev jo noget overrasket over at se mig. Jeg kunne nok se at hun havde været og var meget syg. Mens jeg stod der, kom en sygeplejerske ind og Kirstine fortalte jo, at jeg var hendes broder.
Hun slog hænderne sammen og udbrød: "Oh er ist eine bauer, er ist so braun so braun." (Åh han er en bonde, han er så brun så brun) og det var jo rigtig nok. Men det var sidste gang jeg så Kirstine. En tid efter rejste hun

fra sygehuset på et kurophold nede i Tyskland, jeg husker ikke hvor, men en dag kom der et telegram om at hun var død.
Jeg pakkede mig kuffert, dum som jeg var og vendte hjem. Det kostede ikke meget i danske penge, at bo dernede, men hjemme ventede roer og hø. Og det fremmede kunne nok være interessant, men det var hjemme jeg hørte til.
Det var også vanskeligt med sproget, et var jo at tale med wienerbarnet, misforstod vi hinanden, så kunne det jo rettes, men i Tyskland skulle jeg jo vide hvad jeg gjorde.
(Fortalt af Niels Arvesen, 1980)

Som nævnt af min far, rejste Kirstine nogen tid efter længere ned i Tyskland på et kurophold i Freiburg i Baden. Hen mod jul var hun kommet sig så meget, at der var tanke om snarlig afrejse og arbejde igen. Men i løbet af januar måned, stødte der, som følge af en influenza, en svær hjernebetændelse til, med høj feber og bevidstløshed i mange uger.
Der var dog stadig kræfter og livsmod tilbage, men omkring 1. oktober kom den sørgelige meddelelse, at Kirstine var afgået ved døden den 25. september kJ. 11,30.

Freiburg i Baden den 27 IX 1923.

Herved tillader vi os, At meddele Dem den sørgelige efterretning, at natten mellem tirsdag og onsdag kl. 1 1 ½, søster Ane Kirstine Arvesen er afgået ved døden. Torsdag den 20. IX, blev hun overført i sygeambulance fra Villa Hoven her til klinikken, hvor en operation grundet tarmslyng, straks blev foretaget.

Da sygdommen allerede var betydelig fremskreden, kunne professor Lexer kun fastslå, at der ikke kunne håbes på helbredelse, men til trods derfor, var der endnu en livsfrist til om aftenen den 25. IX., kl 11 ½.

Den 26.de straks om morgenen blev en telegrafisk meddelelse til afsenderen af et pengebrevsomslag, der fandtes i hendes besiddelse, afsendt. Den på kortet stående adresse har vi desværre først idag fundet. Med stille deltagelse - Hilsen og bøn for den afdøde, er jeg Deres

Søster Perseveranda.

Privatklinik Lexer i Freiburg - Baden.

Ingen af Kirstines nærmeste, forældre og søskende på "Jørgenstrup", fulgte Kirstine til hendes sidste hvilested. Man kunne vel ikke nå det, rejsen helt ned til Freiburg, nær grænsen til Schweiz var lang. Måske spillede økonomien også en vis rolle. Hvorfor blev hun ikke ført hjem? Jeg ved det ikke. Der er snart henrundet 80 år, og tiden dengang var en anden. På hendes simple uplejede grav, blev rejst et udskåret trækors med bare hendes navn og dødsdag.

I årene efter 2. verdenskrig på en rejse i Tyskland, besøgte hendes yngste søster, Henny Arvesen, Freiburg. Hun var selv fulgt i Kirstines fodspor som sygeplejerske. Henny fandt da også frem til den pågældende kirkegård, og ifølge de gamle kort over kirkegården, der fandtes på kirkegårdskontoret, kunne selve stedet stadig udpeges, men graven var da sløjfet forlængst. Der var kun for hende at dvæle en stund ved Kirstines minde, og lægge en 25 år forsinket buket blomster på hendes sidste hvilested.

Under sit ca.1 årige ophold i Freiburg var Kirstine under behandling af Dr. Ernst Schottelius. I et brev dateret den 1. oktober 1923, beretter lægen til hendes forældre om hendes sygdomsforløb, begravelse og øvrige forhold omkring hende. Et brev som her er givet i uddrag.

Meget ærede Herr Arvesen.
I dag på en stille og rolig efterårsdag har vi ledsaget Deres datter til hendes sidste hvilested, foruden mine pårørende og mig, var nogle andre patienter til stede, som hun havde lært at kende og som stod hende nær. For mig selv var dette pludselige dødsfald en særlig smertelig overraskelse. I løbet af det år, hvor hun har været under min behandling, har jeg lært at skatte hende meget og jeg var, da det gik hende godt, gået på ferie i 2 uger. I denne tid har der ganske pludselig udviklet sig det vanskelige tilfælde af en bughindebetændelse. Min stedfortræder har foranlediget operation ved Geheimråd Lexer, der er en af Tysklands fremmeste kirurger.

Som Professor Lexer meddelte mig i går, fandt han som årsag en afsnøring af tarmen gennem et gammelt ar, stammende fra en tidligere operation. Her igennem var tarmen stærkt beskadiget, og så opstod den betændelse, som medførte døden.

Deres datter har på klinikken været i de bedste hænder, og alt hvad menneskelig hjælp og kunst formår, er blevet forsøgt. Desværre var sygdommen i og for sig håbløs, og en operation kunne heller ikke afværge den sørgelige udgang.

Lige for et år siden kom Deres datter hertil under min behandling, lidende endnu af følgerne af en svær nyreoperation i Hamborg. Indtil jul var hun kommet sig så meget, at hun kunne tænke på afrejse og arbejde. Så fik hun i januar, som følge af en influenza, en svær hjernebetændelse med høj feber og bevidstløshed i ugevis.

Til trods for den svære sygdom, kom hun sig dog igen i sommerens løb og havde kun et tilbagefald, som følge af den opofrende pleje hun udviste overfor en syg veninde. Først efter dennes død, tænkte hun igen på sig selv og kom snart så meget til kræfter, at hun fra tid til anden var uden lægebehandling. Jeg kunne nu tilråde hende, i løbet af de næste uger, at se sig om efter en let beskæftigelse i hendes gerning.

Hun kunne godt gå ud og havde en stor glæde ved en biltur, hvortil hun var indbudt af en bekendt af mig, og på hvilken hun en eftermiddag lærte en del af vore bjerge at kende.

En uge senere rejste jeg så bort i 14 dage, og var endnu den sidste aften i længere tid hos hende. Det gik ganske godt og hun ville, medens jeg var borte, ikke have nogen læge, hvad jeg også holdt for rigtigt. Den svære dødelige sygdom kom så helt pludselig og førte i løbet af få dage til døden. Ikke alene jeg, men også alle andre som kendte hende, også min familie, har holdt meget af hende og vi har altid beundret hendes rolige, muntre og tapre væsen, også når hun havde smerterne og ikke var rask..

Jeg selv havde altid det sikre håb, at det skulle lykkes at helbrede hende til at optage sin gerning, som hun holdt så meget af. Men nu har skæbnen villet det anderledes.

Jordfæstelsen var enkel og værdig. Den herværende evangeliske menighedspræst talte ved kisten og ved graven enkelt, og så vidt jeg kan

dømme, ganske i hendes ånd.
Selve jordfæstelsen havde først voldt en del vanskeligheder, fordi der var ingen pengernidler til dækning af omkostningerne, og ingen af os havde så mange penge. Deres datters ejendele måtte ikke sælges, fordi skifteretten havde forseglet og forvaret dem for arvingerne - altså for Dem.
Så var den fare overhængende, at liget skulle blive bragt til obduktion, Hovedsagelig var det min kone, som har sørget for at dette blev forhindret og udvirket at byen foreløbig overtog jordfæstelsen i en enkelt form.
(Dernæst følger i brevet nogle mere detaljerede oplysninger med hensyn til regninger, diverse honorarer, skifteret m. v.)

Deres ærbødige Ernst Schottelius

Rigshospitalet 26-10-23.

Hr. Jens Arvesen, Gudum.
Jeg har tilfældig set i en avis at Deres datter Frk. Kirstine Arvesen er død. Det gjorde mig så ondt, for jeg har altid holdt så meget af Frk. Arvesen, hun var en god kammerat og en dygtig sygeplejerske, og hun vandt alle med sit dejlige friske humør.
Nu bag efter bebrejder jeg mig, at jeg har skrevet så sjælden til hende i den lange tid, hun har været syg, men nu er det bag efter. Det er ganske underligt at jeg, der ikke kender Dem, skriver alt dette, men jeg holdt så meget af Frk. Arvesen, da vi var sammen her, at jeg ikke synes jeg kan andet, nu da jeg alligevel skal sende medfølgende sparekassebog, som jeg har haft i forvaring.
I håbet om, at De ikke tager mig det ilde op, sender jeg Frk. Arvesens familie en venlig hilsen.

M. Blidur Nielsen Afdelingssygeplejerske

Efterskrift.

Ane Kirstine Arvesen døde i sin allerbedste alder, kun 31 år gammel, men dit minde levede videre. Det blev desværre ikke mig forundt nogensinde at møde dig, idet du faldt bort 11 år før jeg blev født i 1934.

Men jeg husker tydeligt op gennem mine barndomsår på "Jørgenstrup", når slægten var samlet, hvor der ofte blev talt om faster Kirstine, der døde nede i Tyskland

Din gamle lærer i Gudum skole gav dig følgende skudsmål: "At du var meget medfølende overfor andre menneskers lidelse og trang, som det var din store lyst at være med til at lindre."

Du var intelligent, robust og målrettet fra din pureste ungdom, du følte et kald der rakte langt ud over de snævre sognegrænser. I din relativ korte levetid, opfyldte du dit kald og du nåede dit mål, - ja langt ud over det.

Men skæbnen ville at du skulle bort og nu hviler dine jordiske rester på en kirkegård i Freiburg i Baden ved randen af Schwarzwald, langt borte fra den hjemlige arne og den muld hvorfra du udsprang.

Jeg kan kun slutte denne beretning om dit liv med et:

GUDS FRED HVILE OVER DIT STØV.

Knud Arvesen Nørre Snede. April år 2001

For og bagside af en bronzeplakette, som blev tildelt Kirstine og andre personer af Commission Internationale, som afskedsgave og tak for nært samarbejde.
Forside: COMMISSION INTERNATIONALE SLESVIG MCMXX
Bagside: Symboliserer, at Nordslesvig (Sønderjylland) lukkes ud af fængslet.

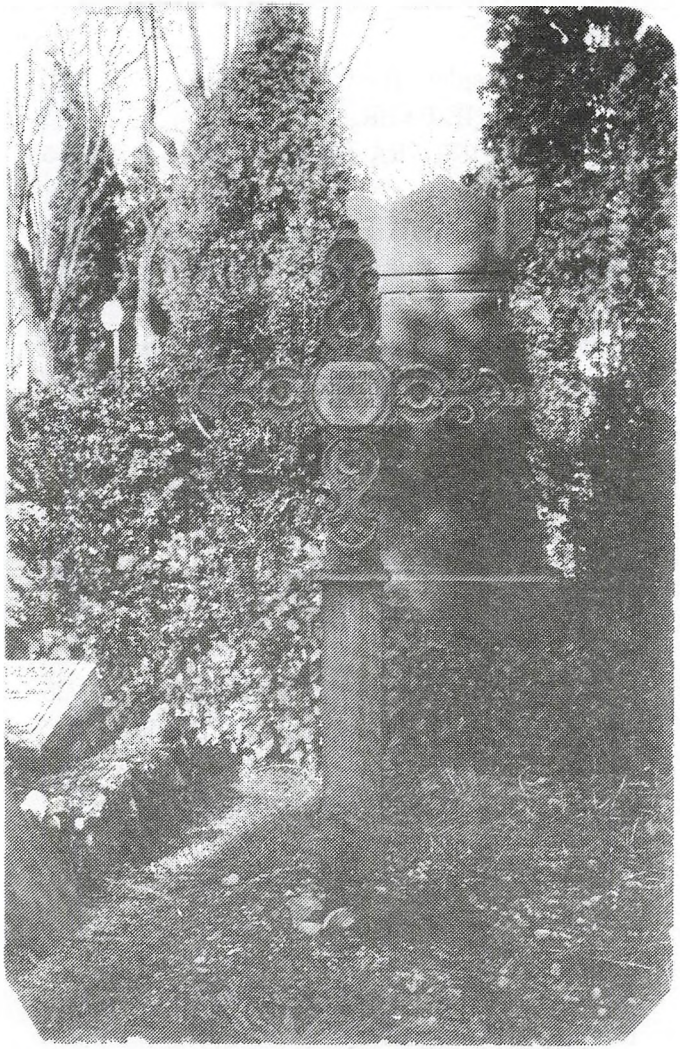

Ane Kirstine Arvesens kors på hendes prunkløse grav i Freiburg i Baden

LOKALHISTORISK FORENINGS UDGIVELSER:

Nr.		Pris:
1.	KILDER, 24 sider, illustreret	10.-
2.	FORSKELLIGE BYER..... 120 s. ill.	35.-
3.	FOLKEMINDER FRA SEJLFLOD, 48 s. ill.	15.-
4.	UDSOLGT	
5.	Adolf Sommer Nielsen: DEGNE OG SKOLEHOLDERE i Gudum, Gudumlund, Lillevorde og Gudumholm 1556 - 1958, 128 s. ill.	75.-
6.	Adolf Sommer Nielsen: KAPELLANEN I STORVORDE 1676 ,BESÆTTELSESTIDEN i Mou, Egense og Dokkedal, 52 s.	25.-
7.	J.M.Stenwei: ORIGINALER I GUDUMHOLM A.Sommer Nielsen: SERIES PASTORUM og KIRKESYN, 60 s.	25.-
8.	H. Greve Madsen: HØSTEMARK, 48 s. ill.	25.-
9.	A. Sommer Nielsen: OM KROHOLD og LIDT BIOGRAFI Verner Svinth: SKIPPER KLEMEN, 24 s.	25.-
10.	A. Sommer Nielsen: EN LANDSBYDRENG 1910 - 1932, 62 s. ill.	45.-
11.	A. Sommer Nielsen: EN DØDSDOM PÅ LINDENBORG I, 24 s.	25.-
12.	A. Sommer Nielsen: EN DØDSDOM PÅ LINDENBORG II, H. Greve Madsen: EGENSE SKANSE, 24 s.	25.-
13.	Ove Paulsen: EN GRØNLANDSMISSIONÆR I STORVORDE PGD. Verner Svinth: AUKTION PÅ KONGSTEDLUND, 40 s.	25.-
14.	A. Sommer Nielsen: SOGNEPRÆSTEN CONTRA KAPELLANEN I GUDUM-LILLEVORDE 1689, 20 s.	25.-

15.	J.M.Stenwei: FRA FABRIKSBY TIL SOVEBY, TO SYGEBESØG og GUDUMHOLM KIRKE, 28 s.	25.-
16.	A. Sommer Nielsen: PEDER JENSEN HELSINGØR særtryk, 16 s., LILLE OPLAG!	25.-
17.	N. C. Pedersen: LIDT AF LILLE VILDMOSES HISTORIE ogVerner Svinth: VILDMOSENS GEOLOGI, 24 s.	25.-
18.	Jens Mandrup Frandsen: EN DØDSDOM PÅ LINDENBORG III: INGER VILLADSDATTER OG HENDES SLÆGT, 24 s.	25.-
19.	Ella Petersen: ERINDRINGER FRA KJELLINGBJERGGÅRD,32 s. ill.	25.-
20.	A. Sommer Nielsen: MORD I STORVORDE, 24 s.	25.-
21.	Petrea Ladefoged: EN REJSE TIL SKOLEMØDE I STOCKHOLM 1910, 28 s. ill.	40.-
22.	Søren Dahl: 28 ÅR I LILLE VILDMOSE, 24 s. ill.	40.-
23.	Verner Svinth: PRINSESSEN PÅ KONGSTEDLUND, 20 s. ill.	40.-
24.	Knud Arvesen: BLADE AF EN BONDEDRENGS DAGBOG 38 s. ill.	40.-
25.	REFSNÆS, 40 s. ill.	40.-
26.	REFSNÆS II, 30 s. ill.	40.-
27.	VORE KIRKEGÅRDE, 44 s. ill.	50.-
28.	Knud Arvesen: DAMEN MED LAMPEN 44 s. ill.	50.-

Særudgivelser:

Nina Christensen: STATSHUSMÆNDENE I LILLE VILDMOSE 112 s. ill. indbundet	135.-
N.C.Pedersen: TILBAGEBLIK I Jubilæumsudgivelse, 140 s. ill.	125.-

99.4 Arvesen, Ane Kirstine
Arvesen, Knud
Damen med lampen

Sygeplejehistorisk Museum
17039

ISBN 87-88754-21-9